

M E D E D E L I N G E N
van de Stichting
F A M I L I E V I S
V A N Z A A N D Y K

nummer 3, augustus 1976
redactie: Jacob Vis JCz
Dirk Vis
adres: Lagedijk 120
Zaandijk-Holland

T E R N A G E D A C H T E N I S V A N
A D R I A N A E L I S A B E T H V I S
1914 - 1976

Op maandag 7 juni 1976 - tweede pinksterdag - is omstreeks vier uur in de middag geheel onverwacht overleden Adriana Elisabeth Peters - Vis.

Zelfs voor hen die er van op de hoogte waren dat Adri's gezondheid sinds de herfst van 1974 een zorgvuldige levenswijze noodzakelijk maakte, was dit heengaan een totaal onverwachte slag. Dat een zo actieve, wakkere persoonlijkheid in een ondeelbaar moment dit leven verlaat, het plaatst de achterblijvenden voor een ondoorgrondelijk raadsel. Onze innige deelneming gaat uit naar haar echtgenoot die door haar dood zo onnoemelijk veel verliest.

Voor de familie Vis wordt dit overlijden nog in het bijzonder gekenmerkt door het feit dat Adriana Elisabeth Vis de laatst overlevende is geweest van de stam van Gerrit Vis (1818-1882), de op één na jongste zoon van Jacob Vis en Aaltje van Bergen. Daardoor is nu het nageslacht ook in de vrouwelijke lijn uitgestorven van vijf van de elf kinderen uit het huwelijk Vis-Van Bergen.

Adriana Elisabeth Vis behoorde tot de arnhemse tak van de familie die zich daar vestigde in 1887 toen Adriaan Vis Gerritsz (1846-1902) Zaandijk verliet. Hij was aanvankelijk rijstpeller en olie fabrikant met de molens De jonge Wildeman en Het Hart. 'Ook aan hem voltrok zich in die jaren onherroepelijk hetzelfde lot dat zovelen ondergingen. Deze zaken waren op de oude voet niet meer levensvatbaar en voor vernieuwing ontbraken de middelen en de oriëntering' ('VIS A SAANDYK' blz.350). 'Dit gedwongen zich losrukken uit de oude omgeving was pijnlijk. Ook Adriaan Vis was met Zaandijk door allerlei banden vergroeid

die nu moesten worden verbroken.' Maar, hoe pijnlijk ook, 'het nieuwe begin in Arnhem was een goed begin'. De jongere generatie kon daar een nieuw leven aanvangen. Zowel Jacob Hendrik Vis (1883-1936), de vader van Adriana Elisabeth, als haar oom Adriaan Vis Adriaansz (1878-1940) hebben in het openbare leven te Arnhem een positie van betekenis ingenomen.

Omtrent het middaguur van de 11e juni 1976 - een stralende dag - vond de aangrijpende plechtigheid plaats van de crematie in de aula van de begraafplaats Moscowa. Evenals bij de begrafenis destijds van haar vader en daarna van haar oom op Moscowa was ook nu de belangstelling overweldigend. De baar was rondom omgeven door een schat van bloemen.

Mevrouw E.D.Heijnis-Renssen her-dacht Adri als vriendin vanaf beider jeugd. 'Wij hebben een gelukkige jeugd gehad in Arnhem en de padvinderij was daarin een grote en belangrijke factor' ... 'Haar vader, de heer Vis, was de spil waar in Arnhem de padvinderij om draaide. Adri heeft de traditie van haar vader voortgezet. Eerst padvindster, daarna vele jaren leidster en hoofdleidster. Als er één is die haar padvindsterswet nageleefd heeft tot in alle facetten, dan is zij het! Haar trouw en hulpvaardigheid grensden aan het ongelofelijke. Haar naam WOET - wees oprecht en trouw - droeg ze met ere en ik ben heel dankbaar dat ik in zo ruime mate van haar trouwe vriendschap heb mogen genieten.'

Ds. H. van Bilderbeek, predikant van de doopsgezinde gemeente Arnhem, nam tot onderwerp van zijn toespraak Psalm 146, ter inleiding waarvan hij verwees naar Jacobus 1:22 'En weest daders des woords en niet alleen hoorders; dan zoudt gij uzelf misleiden.' Zijn woorden doelden niet alleen op Adri's leven in relatie tot de doopsgezinde gemeente, maar ook in het algemeen op haar niet aflatende trouw. Als een bemoediging voor hen die achter bleven wordt op het vijfde vers van de Psalm gewezen. Niet het vertrouwen op mensenkinderen, op machthebbers, maar alleen dat op een bovenmenselijke leiding kan bemoediging geven.

Anton Peters sprak het dankwoord, voorafgegaan door een korte terugblik op haar levensloop. Aan dit slotwoord en aan het in druk verschenen 'Ter nage-

Na de voltooiing van haar onderwijs en na een vacantie-cursus aan de Rossefield School in Seabrook-Hall is Adri in het Diaconessenhuis te Arnhem door dr. Brevet opgeleid tot röntgenassistente. Dit werk is ook voor haar zelf van grote waarde geweest. Door de dood van haar vader heeft ze dit echter moeten opgeven omdat haar medewerking vereist was bij het afwikkelen van diens zaken. De contacten uit die dagen leidden tot de verloving met Anton C. L. Peters en het huwelijk dat op 24 mei 1939 ambtshalve burgerlijk is bevestigd door Adriaan Vis, oom van de bruid. De inzegening geschiedde door ds. P. Vis in de doopsgezinde kerk op een stralende dag, onder enorme belangstelling. De hierbij gereproduceerde tweede foto dateert uit de dagen van de feestelijke viering van het 65-jarig huwelijk in 1964.

Adri's verbinding met de padvinderij heeft na haar toetreding bij de installatie in 1933 meer dan dertig jaar geduurd. De hoogtepunten daaruit, zoals een bezoek aan het wereldchâlet in Adelboden, de be-

dachtenis' ontleen we nog het volgende uit het leven van Adriana E. Vis.

Op 3 augustus 1911 trouwden te Wormerveer Jacob Hendrik Vis en Geertruida van Dillewijn; het huwelijk werd kerkelijk ingezegend door ds. H. Britzel. Adriana Elisabeth Vis, geboren te Arnhem op vrijdag 18 december 1914 was 't enige kind uit dit huwelijk. Zij kreeg de namen van haar beide grootmoeders: Adriana Vis-Van den Eelaart en Elisabeth van Dillewijn-Pieters Meijer. Zij had een zonnige jeugd, zoals ook blijkt uit de hierbij gereproduceerde kinderfoto, en veel contact met haar zaanse nichtjes Avis en Van Dillewijn.

Het eerste leerplichtige jaar kreeg Adri partikulier onderwijs; voortgezet onderwijs genoot zij op de inrichting van de arnhemse schoolvereniging onder leiding van mejuffrouw Keller.

zoeken van Lady Baden Powell aan Nederland en de Jamboree op Vogelenzang in 1937 waren voor haar onvergetelijk.

Nadat zij zich uit de padvinderij had teruggetrokken deed de doopsgezinde gemeente een beroep op haar. Gedurende acht jaar had zij zitting in het bestuur van 'Mooiland' in Doorwerth, met als speciale taak het contact tussen bestuur en bewoners.

De band met de familie Vis was de laatste decennia en meer nog na de dood van haar tante Geertruida Vis, zeer hecht. En hier ter plaatse herdenken we haar vooral ook als de energieke initiatiefneemster ter huldinging van de beide auteurs van V I S A S A A N D Y K !

DE FAMILIE VISCOPER IN DE ZEVENTIENDE EEUW

De lezers van de familiegeschiedenis V I S A S A A N D Y K weten dat Jan Pietersz. Vis, geboren in 1626, de stamvader is van de familie Vis in enge-re zin. Hij was een bet-achterkleinzoon van Heynric Pietersz. Oudtheyn, stichter van Zaandijk in 1494.

De vader van deze Jan Pietersz. Vis was Pieter Jacobszoon Viscoper, op zijn beurt de zoon van Jacob Pieterszoon Viscoper, kleinzoon van 'Oudtheyn'. Enige generaties lang is de familienaam - we zouden ook kunnen zeggen de toenaam - dus geweest: V i s c o p e r . Jan Pieterszoon Viscoper heeft die toenaam welbewust veranderd in V i s . Met deze toenaam ondertekent hij en ook door anderen zien we hem steeds met de toenaam Vis aangeduid. Dit feit leidt enigszins de aandacht af van de familie waaruit deze Vis in de mannelijke lijn afstamt en waarvan de geschiedenis, de genealogische samenhang en de economische omstandigheden ons evenzeer behoren te interesseren als dat het geval is met het nageslacht van deze Vis. Totnogtoe viel onze aandacht slechts op de twee zusters van Jan Pietersz. Vis, namelijk Lijsje en Trijn Pietersdochter, stammoeders van de families Hoyhuys en Luyt. Er is niet overtuigend gebleken dat Jan Pietersz. Vis broers heeft gehad.

Reeds in het eerste nummer van deze Mededelingen (blz.2) spraken we

van de aanleiding tot een nader onderzoek van een familie Viscoper die waarschijnlijk nauw verwant is geweest aan de Zaan-dijker familie Vis(coper). De zeer voorlopige resultaten van dat onderzoek volgen nu hieronder. We vermelden met nadruk dat er van onderzoek geen sprake zou zijn geweest zonder de ontdekking van Jan Aten dat namelijk Mary Jansdr., de 'minnemoer' van Letske Anskes (de vrouw van Jan Pietersz. Vis) in een akte van 16 juli 1679 voorkomt onder de naam Mary Jansdr. Viscoper.

Hieronder volgt nu eerst chronologisch gerangschikt de korte inhoud van de meer of minder belangrijke notariële aktes die betrekking hebben op de Koger familie Viscoper waartoe ook Mary Jansdr. behoorde. Daarna moeten we trachten uit een en ander conclusies te trekken aangaande de verwantschapsgraad van de beide familie-takken.

a. 11 juli 1666 (not.arch. nr.5739 A101), notaris Corn. Dz. Kleyn te Zaandam: Garmet Jansz. op de Koogh, gehuwd met Trijn Jacobsdr., verklaart dat hij in 1653 aan Jan Claesz. de Graed, zoon van zijn vrouw, 1000 gld. tegen 6% ter hand stelde. De helft van dat bedrag behoorde toe aan Trijn Jacobs. Ook verdere verschotten uit de gemeenschappelijke boedel worden opgesomd. Zo heeft hij in 1657 aan Pouwels Jacobsz., broer van zijn vrouw, geld ter hand gesteld tegen 4%. Garmet Jansz. geeft nu volmacht aan Ysbrant Pietersz. Breeuwer, Pieter Dircksz. van Rieck, Claes Jansz. Vischkooper, Pieter Arentsz. Fijn, Theuwis Arentsz. Breeuwer en Ysbrant Arentsz. Fijn, alle wonend in de banne Westzaan, gezamenlijk en elk in het bijzonder voor hem het geleende geld en de intresten te innen. Getuige bij deze akte is Corn. Csz. Viskoeper.

b. 28 september 1666 (nr.3020 A23), notaris Cael te Koog: Attestatie door kooplieden op de Koog, met name Claes Jansz. Ris, Claes Jansz. Viscoper en Gerrit Jacobsz. ten behoeve van schipper Boots van Gouda betreffende door deze geleverde lasten koolzaad, o.a. twee last aan de oliemolen van Claes Vijs-coper.

c. 19 juni 1668 (nr.5780 A181v), notaris S.Oosterhoorn te Zaandam: Een aantal Koger ingezetenen stelt Jan Jacobsz. Nomen aan om de vrijwaring te pres-

teren van stukken land die Claes Jansz. Viscoper en Gerrit Jansz. op 9 en 21 juli 1661 hebben gekocht.

d. 27 augustus 1669 (nr.5417 A159), notaris Jacob Gruys te Westzaan:
Attestatie afgelegd door Claes Jansz. Viscoper, oud 46 jaar en Jacob Gerritsz. Stuut, oud 31 jaar, ten verzoeke van Claes Jansz. Kuyper en diens broer Jan betreffende een bij de oliemolen De Paap gestelde vraag 'hoe zij met peet Guurt hadden gedeeld.'

e. 8 februari 1671 (nr.3020 A123), notaris Cael te Koog:
Insinuatie ten verzoeke van Claes Jansz. Viscoper, koopman en olieslager, dat hij een assignatie groot 1125 car.gld. op Dirk Muusz te Sardam restitueerde aan de vrouw van Jan Arentsz, koopman op de Koog.

f. 12 juli 1671 (nr.5781 A216), notaris S.Oosterhoorn te Zaandam:
Claes Jansz. Viscoper treedt op als voogd bij de scheiding van de nagelaten boedel van Gerrit Garmets.

g. 4 januari 1673 (nr.5782 A101 v en 221), notaris S.Oosterhoorn te Zaandam:
Volmacht door Guirt Jansdr., weduwe en boedelhoudster van Frans Juliusz. van Everdingen op de Koog, op haar broer Claes Jansz. Viscoper in het proces, aangespannen voor 't Hof van Holland door Annetje van Everdingen.

h. 21 februari 1674 (nr.5782 A22 of 221) notaris S.Oosterhoorn te Zaandam:
Procuratie door Trijn Gerritsdr., bejaarde dochter op de Koog, op haar cousins Ysbrant Pietersz. Beduer te Zaandam en Claes Jansz. Viscoper op de Koog inzake haar financiële belangen.

i. 23 augustus 1678 (nr.5640 A89), notaris van Santen te Wormer:
Gerrit Psz. Kick te Zutphen stelt een procureur aan speciaal in de zaak contra Claes Jansz. Viscoper op de Koog.

j. 3 november 1678 (nr.321 of 3021 A61), notaris Cael op de Koog:
Trijntje Claesdr., weduwe Corn. Jacob Muusses, verleent volmacht aan Claes Jansz. Viscoper om aan haar 'zwager' Willem Izaacs een erfje te transporteren.

k.16/17 mei 1679 (nr.3021 A77), notaris Cael te Koog:

Volmacht door de erfgenamen van Claes Jansz. Viscoper aan Jacob Gerritsz. om in Haringkarspel te compareren wegens koop van land aldaar door de overledene tezamen met Frans Cornelisz. Haen.

De optredende erfgenamen zijn hier:

Gerrit Jansz. van Lichten
Guert Jans Viscopers
Thames Egberts
Pieter Egberts
Aris Cornelisz. Best
Jacob Gerritsz.

l. 16 juli 1679 (nr.6395), notaris H.Y. Spaens te Zaandijk:

Insinuatie door Kick aan 't echtpaar Van Lichten in de kwaliteit van erfgenamen van Claes Jansz. Viscoper.

m. 31 januari 1681 (nr.3021 A113), notaris Cael te Koog:
Volmacht aan Jasper Pieters Vischscher (!) tot inning van de negotievorderingen van wijlen zijn compagnon Claes Jansz. Viscoper door diens erfgenamen, als hoedanig optreden:

Gerrit Jansz. van Lichten als man en voogd van Mary Jans Viscoper
Guert Jans Viscopers
Thames Egbertsz.
Pieter Egbertsz. Baes
Jacob Gerritsz. Stuetje
Aris Corn. Best, (tevens?) de rato caverende voor:
Jan Egbertse Bestevaer.

n. 3 maart 1691 (nr.5422 A42), notaris Jacob Gruys te Westzaan:
Erfgenamen van Mary Jans Viscoper (Van Lichten) verenigen zich in een actie tegen Jan Pietersz. Vis wonend op Zaandijk om van hem te vorderen, zo nodig in rechte, rekening en verantwoording van zijn beheer van de boedel der overledene, gevoerd in zijn kwaliteit van haar wettig gestelde voogd.

De optredende erfgenamen, 'allen zusters ende broeders kinderen' van zaliger Mary Jans van Lichten zijn:

Thaams Egbertsz.
Pieter Egbertsz.
Jan Jeroensz.
Baart Jeroensz.

Zij constitueren en geven volmacht aan de navolgende personen, eveneens broeders ofte zusters kinderen van de overledene:

Cornelis Jeroensz.

Jacob Gerritsz. Stuu
 Aris Keessen Best
 Jan Waligsz.

De akte is gepasseerd te Zaandijk ten huize van Jan Pietersz. Stockvis die als getuige optreedt, tezamen met Cornelis Cornelisz. Maeijn.

Het is deze laatste akte waarop Jan Aten destijds onze aandacht vestigde.

Het feit dat de minnemoer van Letske Anskes, de vrouw van Jan Pietersz. Vis, een Viscoper was, verklaart hoe Jan Vis deze fries-amsterdamse koopmansdochter zal hebben leren kennen. Tevens wordt het nu aannemelijker dat Mary het gezin Vis, waar zij haar laatste levensjaren doorbracht, tot haar erfgenaam benoemde en zodoende haar allernaaste verwanten onterfde.

De verwantschap tussen de Koger en de Zaandijker Viscopers ligt nu voor de hand en groeit tot zekerheid wanneer we bij nadere beschouwing ervaren dat er tussen beide families nog een aantal andere bindingen zijn aangehouden dan alleen die met Mary van Lichten-Viscoper, namelijk zowel met de familie Stuyt (Stuut, Stuetje) als met de familie Best. Met Gerrit Arisz. Best heeft Gerrit Jansz. Vis in 1699 een compagnieschap van Handel, een samengaan dat uit oude verwantschap verklaarbaar is. Het huwelijk tussen Immetje Jansdr. Vis en Willem Jacobsz. Stuyt, zoon van Jacob Gerritsz. Stuyt, zal dus ook weer stoelen op diepere verwantschap. Maar er is nog meer.

Dat Claes Jansz. Vis, jongste zoon van Jan Pietersz. Vis en Letske Anskes, gedoopt 10 april 1678, wiens doopnaam we destijds niet konden verklaren, zou zijn vernoemd naar het belangrijke Koger familielid Claes Jansz. Viscoper klopt eveneens met het feit van verwantschap en het hardnekkige streven door middel van vernoemen ook de economische banden aan te houden. De Koger olieslager Viscoper sterft op 27 april 1679 kinderloos, een jaar na de geboorte van Claes Jansz. Vis. Al veel eerder, namelijk op 13 januari 1661, was er een jong overleden broertje met de naam Claes Vis bedacht. In dit verband valt nog op te merken dat Claes Jansz. Vis, hoewel te Zaandijk geboren, eenmaal volwassen zijnde, op de Koog heeft gewoond. Een testament van Claes Jansz. Viscoper, waaruit wellicht bevoordeling van de

Zaandijker Vissen zou kunnen blijken, is ons niet onder ogen gekomen.

Drie keer geeft Jan Pietersz. Vis een zoontje de naam Cornelis. Ook deze naam konden we niet verklaren. Zowaar treedt in de akte van 11 juli 1666, waarbij volmacht is verleend o.a. aan Claes Jansz. Viscoper, als getuige op Cornelis Cornelisz. Viscoper...

Interessant is voor ons ook de persoon en het nageslacht van Lijsje Jans Viscoper, getrouwd met de Wormerveerder Jeroen Cornelisz., zoon van Cornelis Jeroensz., kastelein van de herberg De jonge Prins aldaar. Het is weer Jan Aten die ons over deze familie bijzonder veel gegevens heeft verstrekt. Uit het huwelijk van Lijsje Viscoper zijn drie zoons en drie dochters geboren; over hen en hun nageslacht heeft Aten ons rijk gedocumenteerd. Dat alles zal t.z.t. een belangrijke bijdrage zijn bij het zo volledig mogelijk verzamelen van gegevens over Oudtheyn's nageslacht. Zover zijn we echter nog niet. Nu interesseert ons dat drie zoons en een schoonzoon (Jan Waligsz., alias van Zannen) als zusterskinderen van wijlen Mary Viscoper tegen Jan Pietersz. Vis mede-ageren. En in het bijzonder is het pikant dat Lijsje Viscoper door haar huwelijk met Jeroen Cornelisz. een tante was van Neel Gerrits. Dat wil zeggen de Neel Gerrits die op 17 januari 1692 een kind ter wereld brengt dat bij haar 'in onecht' was verwekt door Cornelis Vis, een der zoons van Jan Pietersz. Vis., zie blz. 61 vlgg. van VIS A SAANDYK. De moeder van deze Neel Gerrits was, zoals we nu weten, Trijn Cornelis Jeroensz, zuster van Jeroen Cornelisz., de man van Lijsje Jansdr. Viscoper. Zoals Aten opmerkt: Kees Vis bleef zelfs met zijn onbezonnen amours nog binnen de 'parentatie'. Maar om die liefdesgeschiedenis als bewijs van verwantschap te zien gaat natuurlijk niet op.

Uit de voorhanden gegevens kunnen we de Koger familie Viscoper maar gebrekkig reconstrueren. Centraal staat daarin de kinderloos overleden Claes Jansz. Viscoper. Hij was koopman in zaden en olieslager met de molen De Paap op de Koog, tevens bezat hij land. Zijn compagnon in zaken was Jasper Pietersz. Visscher. Meermalen treedt hij in rechte op voor zijn familieleden. Uit de akte van 27 augustus 1669 blijkt dat hij dan 46 jaar oud is, dus

als we dit strikt nemen zou zijn geboortedatum moeten liggen tussen 27 augustus 1622 en 1623. Bij zijn dood in 1679 is hij ongeveer 56 jaar oud. Behalve de overlijdensdatum die we hierboven al hebben vermeld geeft het 'Journaal Caescoper' ons nog enkele andere gegevens over de familie Viscoper waarmee hij blijkbaar intieme omgang heeft gehad. Bij zijn huwelijk op 5 april 1671 behoren onder het groot aantal genodigden van Claes Caescoper 'tot de Viskoopers 4'. De notities munten niet uit door duidelijkheid maar we noteerden o.a.:

1669	15 november	Gerrit Jansz. Stuet	gestorven
1670	16 januari	Viskoopers Neel	gestorven
1670	30 oktober	Gerberigh de wedu	van Jan de Viskoper gestorve
1670	8 november	Fran(s) Julijz	gestorve onse veerman op Amsterdam
1679	27 april	is storve Claes Jansz	Viskop(e)r
1684	8 mei	is gestorven Guert Jan	Viscopers
1684	14 juni	is gestorven G(e)rrit	Jansz van Lighten
1691	23 januari	is gestorve Marij	van Lighte
1691	22 augustus	is gestorve Tames	Egbertsz
1694	1 juni	gestorve Aeghie Pieter	Eg(e)rts wedu

Deze gegevens kunnen we, dank zij mededelingen van de heer J.W.van Sante te Zaandijk nog aanvullen met feiten betreffende de oliemolen De Paap waarvan de windbrief aan Jan Mieuwsz te Koog dateert van 27 november 1627 en de verbandacte van 18 december van dat Jaar. Al vanaf het begin was deze molen een zaak van Zaandijkers en Kogers. In 1629 treedt als mede-eigenaar op voor een vierde part Jan Jansz op de Koog en in 1642 voor drie achtste part Jan Jansz. Viscoper op de Koog. Merkwaardig is dat Boorsma (Duizend Zaanse Molens, 1950, blz.156) bij de Paap vermeldt dat in 1642 Jan Jansz.Vis eigenaar was. Vanaf 1651 treedt ook Claas Jansz.Viscoper op als medeëigenaar, in 1676 en 1680 respectievelijk ook Thames Egbertsz, Jacob Gerritsz Stuyt en Pieter Egbertsz.

Op 31 januari 1681 hebben de gezamenlijke eigenaars door notaris Cael de

toenmalige eigendomssituatie laten vastleggen:

Gerrit Jansz. van Lichten	12/36
Griet Jans wed.Gerrit Js. Stuyt	9/36
Jacob Gerritsz. Stuyt en	
Aris Cornelisz. Best samen	11/36
Guert Jans wed. Frans Juliusz.	3/36
Jan Egbertsz. Bestevaer	1/36

Ook later vinden veranderingen plaats in de verhoudingen. Nog in 1764 is een Jan Best onder de eigenaars.

Met behulp van al deze gegevens is de volgende reconstructie niet gewaagd:

Reeds in 1629 is op de Koog gevestigd een Jan Jansz. Viscoper die, vermoedelijk op grond van familieverbanden die we nu nog niet kennen, voor een vierde part eigenaar is van de kort daarvoor gebouwde oliemolen De Paap. Omstreeks het midden van de eeuw komen dan zijn kinderen naar voren. Wanneer deze Jan Jansz is gestorven weten we evenmin als wie zijn vrouw is geweest. De namen van zijn kinderen zijn ons wel grotendeels bekend. Het zijn de zoons Claes Jansz. en Jan Jansz. Viscoper. Misschien is Gerberigh die op 30 oktober 1670 sterft de weduwe van laatstgenoemde. Waarschijnlijk is er een derde zoon, Egbert, geweest. Het moeten wel diens zoons zijn die als Thames, Pieter en Jan Egbertsz temidden van de 'broeders en zusters kinderen' en in ander verband optreden. We weten namelijk dat de anderen die als mede-erfgenamen zijn genoemd geen broeders- maar zusterskinderen waren.

Behalve drie zoons heeft Jan (Jansz.) Viscoper (de oudere) minstens vier dochters gehad. Het zijn, in willekeurige volgorde omdat ons niets bekend is van de geboortedata:

Mary, trouwt Gerrit Jansz. van Lichten
Griet, trouwt Gerrit Jansz. Stuyt
Guert, trouwt Frans van Everdingen
Lijsje, trouwt Jeroen Cornelisz.

Aris Cornelisz. Best, die ook optreedt onder de verwanten zal waarschijnlijk gehuwd zijn geweest met een dochter van Griet (Stuyt).

Van de zoons van Jan Jansz. Viscoper sr. heeft alleen Egbert nakomelingen gehad. Maar liever dan ons nu te verdiepen in het nageslacht van deze Koger Viscopers geven we aandacht aan het voor-geslacht, in de hoop daarmee aan te kunnen sluiten bij wat ons bekend is van de Zaandijker Viscopers en hun afkomst.

Houvast hebben we aan het feit dat Claes Jansz. Viscoper geboren is in 1622 of 1623. Hij was dus enkele jaren ouder dan Jan Pietersz. Vis (geb. 1626), maar we mogen deze beiden toch rekenen tot dezelfde generatie. Hoe was hun familie-relatie? Zij waren stellig geen broers. Kunnen zij neven zijn geweest? Dat is hoogst onwaarschijnlijk want hun vaders zouden dan broers moeten zijn, m.a.w. Pieter Jacobsz. Viscoper een broer van Jan Jansz. Viscoper. De afwijkende patroniemen sluiten deze mogelijkheid nagenoeg uit.

Gaan we te ver terug met nog een generatie hoger op te klimmen? Zij die enigszins op de hoogte zijn van de familie-taktiek zoals die - uitvoerig beschreven in VIS A SAANDYK - zich door de eeuwen heen manifesteerde, zullen het aanihouden van de band tot de graad van 'achterneven' als een normaal verschijnsel zien. Deze mogelijkheid ligt nog juist binnen ons gezichtsveld, ondanks het feit dat we het in die periode moeten stellen zonder kerkelijke registers en notariële aktes.

Hoe staat het met de mogelijkheid: Pieter Jacobsz. Viscoper en Jan Jansz. (Viscoper) zijn neven? Eerstgenoemde is geboren omstreeks, vermoedelijk vóór 1590. Laatstgenoemde, Jan Jansz., zag zijn kinderen geboren worden in de jaren twintig, dus is vermoedelijk ook omtrent 1590 geboren. Hun vaders kunnen dus zeer goed broers zijn geweest. En inderdaad had Jacob Pietersz. Viscoper een broer Jan. Beiden waren zoons van Pieter Oudtheynen.

Wij hebben Pieter Oudtheynen en zijn gezin beschreven op blz. 21 vlgg. in VIS A SAANDYK. Hij heeft minstens vijf zoons gehad, waarvan Jacob wel de oudste geweest moet zijn. Dat Jan de jongste zoon van Pieter Oudtheynen is geweest staat wel vast omdat ds. Borstius hem sprekende invoert bij het verhaal van de wederdopers: '...gelijk de jongste zoon van dese Pieter genaemt Jan Egges sijn kindren dicwijls heeft vertelt, seggende dat de Mennisten hem leerden liegen...'

Van deze Jan Pietersz., kleinzoon van Oudtheyn, die ook voorkomt onder de namen Jan Pietersz. Heyn en Jan Pietersz. Egges (zijn moeder was, naar we moeten aannemen een dochter van Jan Eg-

gesz.) is ons bij toeval het jaar van zijn geboorte vrij nauwkeurig overgeleverd. Hij legt namelijk samen met zijn neef Pieter Aeriansz., eveneens een kleinzoon van Oudtheyn, op 7 augustus 1613 een verklaring af die is opgenomen in de gedrukte 'Besondere Privilegien van Westzaanden en Crommenie' (Zaandam 1661), blz. 248. Zij beiden, 'Buyrluyden op de Zaandijck', getuigen '...datter inde Tubbel niet meer op de voorsz. Buyrt, doen de luyden verliepen, niet meer en stonden als negenthien Huysen, ende nu teghenwoordigh vijftigh Huysen staen: Van desen selven Luyden haer Beste-vaders is de voorsz Buyrt opgekomen, ende was genaemt die vijf Broers.' Attestant Pieter Aerjensz. is op dat moment oud 'ontrent ses-en-tsestigh jaren', Jan Pietersz. 'ontrent vijf en vijftigh jaren.' Jan Pietersz. is dus geboren in 1557 of 1558. Bij de samenstelling van onze familiegeschiedenis hebben we destijds wel aan Pieters zoon Jacob Pietersz. Viscoper maar niet aan zijn overige kinderen aandacht besteed. Wij zouden dat nu wel moeten doen want deze Jan Pietersz. 'Heyn' of 'Egges' en misschien ook wel 'Viscoper' genoemd is feitelijk de enige die in aanmerking komt als stamvader van de Koger familie Viscoper.

We weten dat deze Jan Pietersz. meerdere kinderen heeft gehad, ook alweer uit het verhaal van Borstius. Een van zijn zoons was die 'Hendrick Jansz. Egges', schepen en vroedschap in de banne Westzanen, tevens ouderling wiens testament (H.Y, Spaens, 23 april 1662) ons openbaart dat hij kinderloos was maar wel legitieme erfgenamen had; een van hen zal Jan Jansz. Viscoper op de Koog zijn geweest.

Is onze veronderstelling juist, dan gaat de naam Viscoper - in de wandeling misschien al spoedig 'Vis' - waarschijnlijk terug tot de vader van Jacob Pietersz. Viscoper, namelijk Pieter Oudtheynen, zoals wij reeds eerder hebben verondersteld. Wederom vindt dit vermoeden steun in het verhaal van Borstius als hij de beroepsbezigheden van Pieter Oudtheynen en diens broer beschrijft.

We hopen dat door voortgezet onderzoek onze visie op de gemeenschappelijke oorsprong van beide families bevestigd zal worden.

CORRECTIES EN AANVULLINGEN

Aan mevrouw E. D. Heijnis - Renssen te Arnhem danken we de twee hieronder volgende mededelingen:

Mededelingen blz. 11 en 12 In de eerste plaats noteerde mevrouw Heijnis voor ons (Kerk. Arch. nr.141, Zaandam-Oost) dat **J u l i u s C e s a r**, weduwnaar van Haarlem, wonend op de Koog, op 17 mei 1626 trouwt met Aafje Frans, weduwe in de Molenbuurt (d.i. Zaandam-Westzijde).

VIS A SAANDYK blz. 13

In de tweede plaats bracht mevrouw Heijnis ons op de hoogte van het feit dat het wapen van de familie Cardinael zoals dat voorkomt in Nederland's Patriciaat Jg. 1917 en 1919 - de wapenfiguur is hier een merkteken zoals dat ook gevoerd werd door leden van het geslacht Stickel zowel als door de clan van Dudtheyn - niet overeenkomt met het merkteken dat werkelijk door de vroegste generaties van deze familie Cardinael (Nan-Nen - Cardinael) is gevoerd. Hierdoor vervalt ons bijkomend argument betreffende de afstamming van Dudtheyn uit de 'Stickel clan' dat we ontleenden aan de akte van 3 april 1539. Onze conclusie in de eerste alinea van blz. 13, gebaseerd op de hoofdargumenten, blijft echter onaangetast.

Wij moeten hier aan toevoegen dat mr. J.W. Groesbeek er destijds reeds zijn twijfel over uitsprak of de bewuste akte van 1539 wel een aangelegenheid van de familie Stickel zou betreffen.

Aan de vele gegevens die de heer Simon Honig ons na de verschijning van **V I S A S A A N D Y K** ter aanvulling en correctie toezond ontlene we nog het navolgende:

blz. 204, 2e kolom r.7 v.o. Dit citaat over de benoeming komt uit het dagboek van Jan Jacobsz. Honig, de vader van Jacob Honig Js. Jr.

blz. 324 1e kolom 3e alinea Een vierde part in het koopmanshuis en erf benoorden de sluis: d.i. 'het Noorderhuis'. In 1844 koopt Gerrit Vis het part van zijn broer Jacob; ook is er een akte van dezelfde dag (28-8-1844) waarbij aan Gerrit worden toegescheiden 3/4 parten in genoemd huis, door hem en zijn broer Willem in gemeenschap bezeten. Tot na 1842 is bewoner van het Noorderhuis geweest Arend van Gelder, gehuwd met Dirkje Hoom en oom van Cornelia Maris Vis - van Gelder.

blz. 325 1e kolom Huwelijken Van Gelder. Merkwaardig: er is nooit een huwelijk Honig-van Gelder of Van Gelder-Honig geweest (papier-papier kon niet).

Aanvullingen op de genealogische staat van Jacob Vis en zijn nageslacht:

- C1cfbaa Geertrui Maria Vis trouwt 1 juli 1976 te Zeist met Gerardus Petrus Antonius van der Wansem, geb.den Haag 29 augustus 1952, zoon van Petrus Franciscus van der Wansem en Regnera Agatha Scholtens.
- CIXbda Adriana Elisabeth Vis is overleden te ARNHEM 7 juni 1976.